

TEORIJE AMERIŠKIH STRATEGOV

«Prerijski požari»

Ogrevajo se za lokalizirano vojno, ki naj bi bila ne le mogoča, ampak celo pametna, ker totalna vojna pomeni tudi zanje blaznost

V Pentagonu in v krogih izven njega se je v tem poletnem času pojavilo več variant omejene vojne. Predvsem zatrjujejo, da je komaj svetovna vojna mogoča, v njej bi uporabili le konvencionalno oborožitev, medtem ko naj bi vodilne bombe in podobno orožje postavili pod ključ. Toda kdo bi imel ta ključ? Edini argument, ki ga navajajo, je v tem, da bi strah pred sankcijami bil zadostno sredstvo, da bi vojna ostala konvencionalna: z milijoni človeških žrtev in verjetno z večjim materialnim uničenjem, kakor malo ga imeli kdajkoli do sedaj.

Drugi, nekoliko stvarnejši, se ne strinjajo s tako varen bodoče omejene svetovne vojne. To pa ne iz nekega kolektivnega razloga. Oni zastopajo nauk omejene ali lokalne vojne, na določeni zemljepisnem prostoru, v katerem bi nasprotniki nastopili s konvencionalno oborožitvijo in lahki atonski bombami. V neki takih vojni bi bilo moč, po njihovem mnenju, razvijati svojevredno operativnost, strategijo in taktiko. Poleg drugega bi po mnenju Denisa Achesona mogle lahke taktične neodvisne jedrske enote kooperirati globoko v sovražnikovem zaledju in bi ovirale sovražnika v okupaciji zavezniških ozemelj v Evropi. «Majhna vojna bi zajamčila zmagovalcu nadvlado nad določenim sektorjem, hkrati pa bi človeštvo prihranila popolno uničenje.

Ce je totalna vojna — vojakova ali konvencionalna — blaznost, ali se je moč ogniti v bodočnosti majhnim, lokalnim vojnem? Ne! Po vsem sodbi, bi jih bilo treba uzakoniti v mednarodnem pravu. Prosto zato, ker so simpatizirali v človeški naravi! Loton Collins, bivši načelnik generalštaba ameriške vojske prvi — in v tem ni osamljen — da bo stalno obstajala verjetnost izbruhov preprizadevanja, zato, «ker so ljudje ljudje, med njimi pa bodo vedno nesoglasja. Nato pa daje recept za ličevanje nesoglasij: «Kakor hitro nastane, naj se uporabi jedrske artiljerije, rakete in druge taktično orožje manjšega dometa, in to bo učinkovito.

Medtem ko so se Collins in mnogi bivši in sedanjí generali že opredelili, postavljajo drugi vprašanje: Ali so pri današnjih stopnjah razvoja znanosti in tehnike preprizadevanja možni in ali se mora vsaka vojna spremeniti v totalno? Za te vrede ljudi je seveda to vprašanje bistveno. Neil Stanford piše s tem v zvezi v «Christian Science Monitoru» naslednje:

«Danes je v očistem interesu Amerike, da se poteguje za lokalne vojne kot edino možno vrsto bodoče vojne, medtem ko je v interesu Moskve poudarjati, da so lokalne vojne nemogoče v dobi jedrskih usmerjenih izstrelkov... Ameriška trditve, da se bo vsaka bodoča majhna vojna končala kot majhna vojna, temelji na sledečih elementih: velika vojna, v kateri bi ZDA in ZSSR sedaj (ali v kratkem) razpolagale, kljub medcelinskim balističnim izstrelkom, z balističnimi izstrelki srednjega dometa ali z vodikovimi bombami, pomeni uničenje obeh velebilizn, zato je totalna vojna ZDA niti ZSSR drznila izvesti veliko vojno ali nameravala spremeniti malo vojno v veliko vojno.

«Iz tega sledi zaključek: «Zato so v prihodnosti edino možne majhne ali lokalne vojne. Možne in upravičene. Majhne vojne bi bile edine resnični izhod, rešitev materialne in moralne krize. Predvsem je potrebno prepričati prijatelje in nasprotnike, da se majhna vojna ne bo ličevala svetovni vojni v veliki svetovni požar. Če se zgodijo obratno, tedaj ZDA ne bodo imele niti prijateljev niti zaveznikov». Nikjer, niti v Evropi niti med narodi Srednjem vzhodu. Kar je še boljše, deleže teh področij postale bodo plen prevarne, ka delovanja smednarodnega komunizma. Za nasprotnike pa na bi zadostalo navesti argumente iz bližnje ali daljn

MED DOMIŠLJJO, ČISTO ZNANOSTJO IN PRAKTIČNO KORISTJO

Kaj bi dosegli na Luni?

Z Lune bi mogli jasno videti predmete, ki na Zemlji niso večji od 20 m in napraviti točen načrt vseh mest - vremenoslovci pa bi bili v idealnem položaju, ker bi imeli kot na dlani bližajoče se spremembe vremena

Spričo okoliščine, da so izstrelili že tri umetne satelite v prostor okrog naše Zemlje, postaja človekovo potovanje v vesmir vedno bolj verjetno. Naravno je, da se to potovanje v vesmiru v človekovi domišljiji takoj usmeri na potovanje na Luno, ki je najbližja trdna točka našega planeta. A kaj potem? Domišljija prepušča počasi mesto zdravemu razmišljanju, a kaj bo moč dajati na Luni? Kakšno korist bomo imeli od tega, razen zadovoljstva, ki ga bo dosegel nekaj učenjakov in znanstvenikov?

Poglejmo, kaj pravijo na to pametno vprašanje ti učenjaki sami.

Razen tega, da bi nam mogla Luna služiti za «edskočno desko» za vesmirske polete, bi ta najbližji vesmírski sosed naše Zemlje nudil ljudem tudi druge praktične možnosti.

Ce gledamo Luno z naše Zemlje, moremo na njeni površini jasno opaziti predmete, ki so večji od 200 metrov. Z močnejšimi teleskopi bi bilo moč opazovati tudi manjše predmete le v primeru, da nam tega ne bi preprečevalo razburkano ozračje naše Zemlje. Če pa bi znanstveniki opazovali površino naše Zemlje z instrumenti postavljenimi na Luni, bi oni morali gledati našo Zemljo skozi ta razburkani zračni ovitek, samo da bi v tem primeru bil položaj drugačen, ker bi ta razburkana zračna plast bila daleč od teleskopa in bliže predmetu, ki se opazuje. Zaradi tega bi mogli jasno videti tudi tiste predmete na naši Zemlji, ki niso večji od 20 metrov, kar na Luni daleč boljše pogoje vidljivosti kot jih imajo na Zemlji. Kajti ne samo, da zemeljska atmosfera ovira prodiranje svetlobnih žarkov, ampak tako oviro predstavlja tudi za večino drugih žarkov, ki nam prihajajo s Sonca in drugih zvezd. Zaradi zemeljskega ozračja prodirata do nas (to pa hkrati pomeni tudi do znanstvenih naprav, ki so na naši Zemlji) dejansko le dve vrsti radiacij: ena od teh je tisto, kar mi imenujemo vidljivo svetlobo, a druge so kratki radijski valovi od 1 centimetra do 30 metrov. Odbijanje in lomljenje končnih žarkov — do česar prihaja zaradi trenja z molekulami zraka in delci prahu v ozračju — onemogoča (razen nekaj ur v jasnih nočeh) opazovanje nebesnih teles. In vprav te različne radiacije, ki gredo od najkrajših X-žarkov do najdaljših radijskih valov, so velikega pomena tako za astronomo, kakor tudi za fiziko, ker omogočajo boljše spoznavanje jonosfere, te najvišje plasti atmosfere, od katere se odbija večina radijskih valov.

Spričo okoliščine, da na Luni ni atmosfere in zaradi tega niti molekularni zrak niti delcev prahu, ki bi lomili in odbijali svetlobo, bi bilo z Lune opazovanje nebo vedno rdeče, zvezde pa bi bile vedno vidne, ne glede na to, ali bi se Sonce nahajalo nad horizontom ali pod njim.

Pomanjkanje atmosfere na Luni bi koristilo tudi drugim učenjakom, zlasti atomskim fizikom. Dejansko bi Luna predstavljala velikanski laboratorij, v katerem bi vladala popolna praznina. Največji del onega, kar mi sedaj vemo o strukturi atomskega jedra, smo dosegli a ta način, da so v takih imenovanih napravah za razbijanje atomov gibanje atomskih delcev pospešili do zelo velike hitrosti in jih tako prisilili, da so ušli v atomsko jedro. Toda za doseg tega je bilo treba iz celotne aparature izriniti ves zrak, da delci, ki se gibajo skozi s hitrostjo svetlobe, ne bi udarjali v delce zraka.

Na Luni bi mogli stroj za razbijanje atomov zgraditi tako, da bi funkcioniral na odprtem prostoru. Majhna težnostna sila bi olajšala montiranje in postavljanje takih strojev, tako da bi raziskovalni laboratoriji mogli biti pravi veličani v primeri tudi z največjimi, takimi stroji, ki jih imamo danes na naši Zemlji. Energijsko za njihovo obratovanje bi mogli dobiti s spreminjanjem in z vsledenjem sončnega žarkov, ki prodirajo brez vsake vrste ovir do Luni na površino.

Vse to gre seveda predvsem v korist čiste znanosti; toda pomembni uspehi na področju čiste znanosti so v končni analizi vplivali na tako imenovano uporabo znanost in tehniko. Vse tehnične revolucije, ki so skozi stoletja spreminjale človeško civilizacijo, so bile v začetku le zmage čiste znanosti

Francosi so nekoč z orožjem osvajali Afriko — črni kontinent — in sedaj že vedno uiso spregledali — vsaj politiki ne — da z nasiljem ne bodo mogli zadržati svojih kolonij. Toda tudi z modnimi revijami se jim to ne bo posrečilo. Pa saj Francoski odbor za elegantno niti nima tega namena s svojim potovanjem v Afriko, ki bo trajalo tri mesece in do dolga čez 20.000 kilometrov. Na sliki vidimo črnske pisalke in muziciste, ki so prišli spremljati pariske manekenke na letališče Bourget.

«Vesmírsko ozračje» tudi v TV programih: Carol Morris (bivša miss sveta) in miss Amerike Leona Gage nastopata na ameriški TV v nipi avsmírskih komedij ali bolj farsu. Z njima nastopata tudi Donald O'Connor in Burgess Meredith. «Vesmírski pa je tu le modelček bodoče vesmirske postaje, ki ga držita lepotici.

Tretja številka

«Literarnih vaj»

Pred dnevi je izšla 3. številka letošnjega letnika «Literarnih vaj», katere vsebino si bomo na kratko ogledali.

Na prvih straneh izhaja Simonetova povest v nadaljevanjih «V kraški milina», o kateri smo se že izrazili v omeni, ki je bila namenjena prvim dveh številkam tega dijaškega lista. Sedaj je le omeniti, da postaja povest nekoliko bolj privlačna in tudi jezik laže teče.

Sledi kratek prispevek «Matia Fedore Ferluga iz nižje gimnazije, ki v kratkih in precej jedrnatih obdihih opisuje presenetljiv dogodek, ki se zgodi mlademu dekletu Majdi, kateri neudoma umre mati. Dekle samo pa o tem ne ve ničesar, ker ji soročniki niso hoteli povedati, dokler ne pride sama po naključju na pokopališče in na materin grob, ob katerem se bradko zjoče.

V lepem in tekočem jeziku je napisana črtica «Nataša», v kateri Neda Lah iz risbe realne gimnazije opisuje mlado dekletce, ki umira od plevritisa in je njena poslednja želja, da bi se oče in mati pobotala in bi ne prišlo med njima do ločitve. Vse dopajanje se vrši v našem mestu in tako v pristnem okolju, da daje bralcu vist resničnega dogodka.

Edini dve pesmi prispevata Eleonora Furlan iz trgaške šole («Noči») in Iva Sincin iz trgovske akademije («Dajti nam»).

«Kdo deni tolikim je kratka črtica Marije Zlobec iz klas. liceja. Menda avtorica skuša podati sliko delavske stavke. V sredini tega opazovanja in opisa je čudak Pipca, ki ne razume sodobnega življenja in pereh vprašanj svojih tovarišev ter se vključuje v delavsko povorko le zaradi tega, ker noče domov. Med potjo pa se premišli in zavije iz povorce v stransko ulico, kjer ga policija ustavi in spravi v zapor.

V humoristično obarvanem tonu prikazuje Tatjana Uršič iz klas. liceja nečimrnost žene, ki se odpravlja na koncert le iz želje, da razkaže svojo novo obleko.

V literarni vežnari srečujemo le poredkoma potopise, ki pa vzbujajo v bralcih vedno večje zanimanje in smo zato s pozornostjo prebrali prvo nadaljevanje kolskega izleta v Rim, ki ga opisuje Marjeta Luiza Grušen iz klas. liceja pod naslovom «Pohod na Rima».

Ker nam prostor več ne dopušča, moramo omeniti le še povest Fedore Ferluga «Morada» in Katarine Polojzeve nadaljevanje «Turistov».

V drugem delu prof. Jevnikar seznajamo bralce z nekaterimi slovi, knjižno žetvijo in prof. Budala kritiko Bebulove knjige «Klic v Sredozemlje». Nadalje se v tem delu objavljata še Igor Kosmina, Anđuro Vuga in Aleksander Krišćak.

Tretja štev. «Literarnih vaj» je opremljena tudi z nekaterimi likovnimi prispevki dijakov samih.

V članku «Prepotrebni so novi trtni nasadi», ki je bil objavljen v tej rubriki preteklo soboto, se je obravnavalo vprašanje vinogradništva na Trzaskem in način, kako nove nasade pripravimo, da nam bodo dali večji pridelek. Ker je to vprašanje za naše kmeti tako pomembno, smo se v tem številku posvetili vinogradništvu vse področje od Nabrežine vse dol v okolico Trsta in tja čez Breg na vse miljske hribe, smatrajo pa za potrebno, da se z njim še nekoliko ukvarjamo.

Pogoji za to kulturo so na Trzaskem odlični, posebno bi lahko rekli to, za zadnji del trzaskih okolišč in peščen lapornatno zemljo in primerni podnebnjem ter izredno posrečeno lego. Francija n. pr. je znana po svojih odličnih sortah trt in velikanskih količinah dobre kapljice, ki je pridelala na leto, in vendar bi zanjo ne mogli reči, da ima kdove kako boljše osnovne pogoje za vinogradništvo kot mi. In vendar pridelajo v francoskih novih nasadih tudi po 100 ali celo 150 hl vina na ha, kar je približno 5 do 6-krat več kot pri nas. Zakaj to? Velik hektarski donos na Francoskem je treba pripisati naprednemu načinu obdelovanja, pri čemer mi močno zastajamo. Sicer pa nam glede tega pokaže že sama slika naših krajev. Poleg kakega redkega zares lepo obdelanega kosčka zemlje žal vidimo mnogo več vinogradov in tudi drugih kultur, ki so preveč zanemarjene in to kljub temu, da smo tako rekoč pred vrati večje mesta, to se pravi, da zanemarjamo zemljo, katere pridelek bi se dal z lahko novotviti na mestnem trgu.

Vzrokov za to stanje je mnogo in vseh ne moremo razčleniti, vsekakor pa je eden najodločilnejših vzrokov tega — neznanje. Da, pomanjkanje strokovnega znanja, kajti nihče se že desetletja iz teh ali onih razlogov ni potrudil, da našemu kmetu sistematično prikazal in ga poučil, kako je treba z zemljo ravnati, da mu bo nudila čim več. Iz tega posledica tega je ne preveč lepa slika naše okolice. Iz tega sledijo majhni dohodki in ustrezno skromno življenje.

Ce hočemo iti s časom, se

močamo torej oprijeti temeljitejšega dela. In ker se govorimo o vinogradih in o novih nasadih, pogledimo, kaj se da storiti s stariimi, še neizkoriščenimi nasadi. Predvsem naj velja načelo, da tudi trta potrebuje gnojla, celo precej gnojla. Najidealnejše bi bilo, če bi imeli več hlevskega gnojla, kar nam tu tudi rahlja zemlja. Ker pa tega ni dovolj, bomo gnojili tudi z umetnimi gnojili. Nadalje velja načelo, da je treba dati trti mnogo sonca in zraka, kaj ga trte v zastarelih, po navadi v pregozilih in zaraslih vinogradih nimajo dovolj. Zato bi v pregozilih vinogradih kazalo pogledati, ali bi se ne dale starejšee trte, ki so se že izrodile, ali one trte, ki dajejo slabo, ostale trte dobile več sonca. Seveda gre v tem primeru za poskuse in le za

IN ŠE NEKAJ O VINOGRADNIŠTVU PRI NAS

Kako lahko vinograd nekoliko razredčimo

Gre za izhod v sili, ki pa je le nujna posledica nesmotrnega načina gospodarjenja v preteklosti

polovično izboljšanje, ki je dopustno in upravičeno le v še dobrih vinogradih. Če pa je vinograd že star in izrojen, bi bilo nesmiselno ga s tem poživljati, ker je sva je že opravlil in bi kazalo zemljo drugače obdelati. Če se bomo odločili za gornji posev v vinogradu, če bomo namreč trte razredčili, si bomo olajšali tudi delo, lažje bomo opravljali skropiljenje, ki bo tudi temeljitejše, ker bomo listje po skropilih in pozveplali tudi od spodaj, in tudi vse obdelovanje bo cenejše kot bi bilo sicer, hkrati pa ne bomo pri letini — trgatvi — izgubili nič, ker bo rodnost večja in z njo tudi kakovost vina.

Vsekakor je treba, na koncu dodati, da je redčenje vinograda iz izhod v sili, ki je bolj malo v navadi, kajti smotrno gospodarjenje ni gospodarjenje iz dneva v dan, ampak na daljša obdobja.

ZA VRTNARJA

DVE KNJIGI: IN ŽIVINOREJCA

RAKOVEC-ŠPILER: Ogrčavost

Ogrčavost je zajedavska bolezen in je razširjena po vsem svetu in tudi pri nas. Te bolezni je mnogo tam, kjer živino pasajo. Čeprav to bolezen zatiramo, povzroča še vedno veliko škodo. Ponavadi se iz leta v leto in povsod jo skušajo omejiti na najmanjšo možno mero. Če pa hočemo voditi bolj prosto ogrčavost, moramo poznati varnost, potek in posledice te bolezni. S tem namemotna za napisala strokovnjak Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani Rajko Rakovec in net. Erik Špiler knjižico «Ogrčavost», ki jo je izdala založba «Kmečka knjiga» v Ljubljani. Na 32 straneh žepnega formata je prikazana ogrčavost kot bolezen; razvoj velikega in malega zolja, povzročiteljev te bolezni; dejstva, da je ogrčavost bolezen pašne živine; škoda, ki nastaja zaradi

FOTOGRAFSKI KOTIČEK

Kako naj amater snema arhitekturne objekte

V svojem rojstnem mestu, a še bolj na potovanjih po drugih mestih najde fotograf amater večkrat spomenike, portale ali zanimive zgodovinske objekte, ki bi jih rad na fotografiji plosči prinesel domov. Ta vrsta fotografije ne delva začetnik posebnih težav, se ima, tak fotograf, ki mu dovoljuje prenik sprednjega dela na desno in levo, kot tudi navzgor in navzdol. Če ima fotomater aparat z dvojnimi mehomi in z dobrim stojalom, se lahko loti vsakega dela. Decentracija sprednjega dela aparata navzgor je potrebna, ko gre za visoke objekte, ki nimajo pred seboj toliko prostora, da bi se fotograf oddaljil in bi mu prišla vsa stavba na fotografsko ploščo. V tem primeru mora nagibni aparat proti sebi, s tem pa povzroči, da se stavba ali drug objekt na sliki zdi, kot bi hotel pasti. Take napake se dajo vsaj deloma popraviti pri povečevanju. Malo nagnemo fotografsko ploščo, malo papir in če ni bil aparat pri snemanju pretirano nagnjen, se bodo vse erte uravnale, kot bi bil aparat pri snemanju popolnoma vodoraven.

Pri premajhnem prostoru med aparatom in objektom si lahko pomagamo z dodatno lečo, ki nam skrajša žarišče objekta, ki v takem primeru postane širokokotnik. Ker objame ves objektiv, tudi če je fotograf v največji bližini.

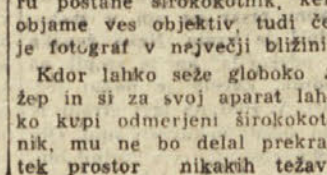
Kdor lahko seže globoko v žep in si za svoj aparat lahko kupi odmerjeni širokokotnik, mu ne bo delal prekratkega prostora nikakih težav,

objektiva, ki poveča objekt do petkrat. Moderni aparati, posebno v formatu Leica, so opremljeni z vsemi mogočimi objektivmi, ki jih imenujemo ozkokotnik (teleobjektivi) in širokokotniki, s katerimi je omogočeno vsako delo, če ne objektivov pa so naravnost nedostopne. Kdo bi hotel priti do dobre Leice, ki bi poleg standardnega imela kot dodatna objektiv, bi moral računati s skoraj 250 tisoč lirami. Diletant, ki si zna pomagati, pa bo uspel tudi s primitivnimi sredstvi. Omeniti moramo še, da mora diletant, ki se hoče posvetiti fotografiranju arhitekture, uporabljati srednje občutljiv in vedno pankromatičen material.

Razvijanje negativnega materiala mora biti mehko, da se ne izgubijo odtenki senc. Objekti, ki predstavljajo arhitekturo, pridejo do prave veljave šele s povečanjem. Najbolj primeren je format 18x24 cm na položenem ali polpoloženem papirju.

R. P.

BREZ BESED

Terjuna dopušta nakup teleskopov.

